

Omgaan met kansarmoede in de klas

Casussen

Geurtje: Declan heeft een geurtje. Dit is ook moeilijk te vermijden. Thuis leven ze met zes kinderen en om de kosten wat beheersbaar te houden willen zijn ouders zo weinig mogelijk water verbruiken buiten de gratis m³ die elke inwoner krijgt. De twee oudste meisjes mogen elk 2 x 5' per week douchen, de andere kinderen krijgen 1 x 5' per week en moeten per twee douchen. Tijdens de warmere maanden van het jaar wil geen van de leerlingen wil naast hem zitten. Zeg je hier iets van? En hoe pak je dit aan?

Luiards: Het is Zuddag op school. Via een aantal activiteiten zet men zich in voor het goeie doel. Een aantal leerlingen die zelf na schooltijd hard werken weigeren hieraan deel te nemen, met de argumentatie *“Wij werken niet voor luiards.”* Hoe reageer je?

Boterhammen: Tijdens de middagpauze zie je Lies alleen zitten. Ze heeft geen boterhammen mee. Dit is niet de eerste keer en je weet dat haar moeder het niet breed heeft. Wat doe je?

Onbegrip: Een meisje in de klas komt vermoedelijk uit een arm gezin. In een les over armoede komt ter sprake dat we als school ook oog kunnen hebben voor armoede, doordat we bijvoorbeeld allen iets meer betalen zodat arme leerlingen toch ook mee op uitstap kunnen. Leerlingen reageren met: *“Neen hoor, onze ouders moeten daar ook voor werken. Dat moeten zij ook maar doen...”*. Hoe reageer je?

Huiswerk: Je weet dat An het thuis uit een kansarm gezin komt. Ze heeft voor de zoveelste keer haar huiswerk niet gemaakt. Je geduld raakt op. Wat doe je?

Luizen: Een luizenplaag breekt uit op school. In de leraarskamer vang je de volgende uitspraak op : *“Als er luizen zijn op school, weten we wel vanwaar ze komen.”* Hoe reageer je?

Turnkledij: Niet iedereen is even goed in lichamelijke opvoeding. Om de scores niet enkel van de sportprestaties te laten afhangen, geef je ook punten op attitude. Elke maand kunnen de leerlingen daarmee vijf extra punten verdienen: respectievelijk één punt voor a) in orde zijn met sportkledij; b) fairplay en samenspel; c) respect voor materiaal; d) zorg voor veiligheid (voor zichzelf en medeleerlingen); e) stiptheid. Jamal heeft na de herfstvakantie nog steeds geen sportschoenen met een witte zool. Je spreekt hem hier een derde keer op aan: *“Je bent nog steeds niet in orde met je sportkledij.”* Hij zegt dat ze daar thuis momenteel geen geld voor hebben. Hoe reageer je? Hoe scoor je zijn attitude voor het eerste criterium?

Elektronische leeromgeving: Je ontvangt van Sarah op zondagavond het volgende bericht via Smartschool: “Dag mevrouw, morgen moeten we onze geschiedenisopdracht indienen tijdens de les. Ik heb die wel gemaakt, maar kan niet afdrucken. Ik probeer dat zo vlug mogelijk te doen. Mijn opdracht zit al in bijlage, zodat u kan zien dat ik de taak op tijd heb gemaakt. Groetjes, Sarah (1IW).” Het is niet de eerste keer dat je van haar zo’n bericht krijgt. Wat doe je?

Krant: Voor de actuaronde is elke week een leerling uit 5 Humane Wetenschappen verantwoordelijk om aan de hand van krantenartikels het nieuws (binnen- en buitenland, met een focus op politiek en economie) voor te stellen voor de klasgenoten. Je verwacht dat ze daarvoor minstens twee Vlaamse kwaliteitskranten en één buitenlandse krant raadplegen. Nikita was donderdag aan de beurt; ze had artikels geselecteerd uit de Zondagskrant en de Metro. Je had het begrip ‘kwaliteitskrant’ enigszins anders bedoeld... Reageer je hierop (en indien ja: hoe)?

Fiets: De leerlingen uit het tweede jaar (secundair onderwijs) vertrekken op driedaagse bij het begin van het schooljaar. Plaats van vertrek is het voetbalstadion, dat buiten de stad is gelegen. De brief die ze daarvoor meekrijgen, vermeldt het volgende: ‘We verzamelen om 8u45 aan het voetbalstadion. Zorg ervoor dat je je bagage en je fiets meebrengt; voorzie kledij die aangepast is aan de weersomstandigheden’. Ibtissams gezin heeft tijdens de zomervakantie geld opzij gelegd zodat ze zonder problemen mee kon gaan op de driedaagse, waarvoor ze 80 euro dienen te betalen. Ze hadden er echter niet op gerekend dat Ibtissam ook een fiets nodig zou hebben (ze wonen op 300m van de school, dus gaat Ibtissam steeds te voet)... en hoe krijgen ze haar bagage ter plaatse zonder auto? Ibtissams moeder neemt contact op met jou als klastitularis en legt het probleem uit. Hoe reageer je?

Tolk: Bij het oudercontact in december liep het gesprek met de moeder van Ismaïl niet van een leien dakje. Zijn resultaten voor wiskunde waren problematisch, maar het gebrek aan kennis van de Nederlandse taal van Ismaïls moeder maakte het moeilijk om te situatie duidelijk te communiceren. Bij het oudercontact in juni wil je het gesprek rond studieoriëntering vlotter laten verlopen en je reserveert een tolk. Die is stipt aanwezig om 17u40, maar de moeder van Ismaïl is nergens te bespeuren... De tolk wacht nog even, maar vertrekt wat later. Tegen 18u15 komt Ismaïls moeder toch de zaal binnen, vergezeld van haar twee jongste, jengelende kinderen (een baby van 8 maand en een peuter van twee). Ze onderbreekt het gesprek dat je hebt met de ouders van een andere leerling: “Sorry, sorry... baby ziek, dokter. Tijd nu?” Hoe reageer je?

Leesvaardigheid: Als leerkracht Nederlands in het eerste jaar secundair onderwijs van een school met een zeer groot aantal leerlingen die niet het Nederlands als thuistaal hebben, ondervind je heel wat moeite om de leerlingen voor boekbesprekingen te motiveren. Op een studiedag maakte je kennis met alternatieven voor de klassieke boekbespreking. Je besluit de leerlingen de keuze te geven uit volgende opdrachten, die ze telkens mondeling toelichten voor de klas in het kader van spreekvaardigheid: 1) Maak een samenvatting van het boek (1A4) en maak op de achterkant een illustratie die de huidige boekcover kan vervangen; 2) Maak een fotoreportage die de verhaallijn van het verhaal duidelijk weergeeft. Onder elke foto vat je de kern samen in één zin. 3) Stel een 'boekenschat' samen: verzamel in een koffer voorwerpen die een belangrijke rol spelen in het boek. Zorg dat je aan de hand van die voorwerpen het verhaal kan navertellen.

Op het klassikale presentatiemoment stel je vast dat meer dan de helft van de kinderen van de klas voor de eerder klassieke aanpak heeft gekozen (optie 1). Je bent teleurgesteld dat je alternatieve aanpak geen succes kende. Welke mogelijke redenen zie je voor het gebrek aan succes, en zie je alternatieven voor de toekomst?

Verjaardag: Verjaardagen worden op de school van Elirjana niet langer gevierd met individuele traktaties voor de klasgenoten. De school vraagt dat elke jarige een boek koopt voor de klasbibliotheek. Vooraan in het boek komt dan een sticker met de boodschap: "Dit boek werd aan de school gegeven door ... (naam) ter gelegenheid van zijn/haar ... ste/de verjaardag." Het oudercomité geeft voor de verjaardag een tegemoetkoming van 5 euro aan de ouders van de jarige, zodat kansarme ouders de schooltraditie kunnen volgen. Wanneer Ipek jarig is, heeft ze een boek bij voor de klasbibliotheek. Trots toont ze het aan haar klasgenoten. Michael roept luid: "Die boeken lagen vorige week op de markt, die kosten nog geen 3 euro!". Meteen wordt Ipek knalrood. Hoe reageer je?

Studietoelage: In de maandelijkse nieuwsbrief wordt aan alle ouders gevraagd het volgende strookje in te vullen en terug te bezorgen: "Ik,, vader/moeder van uit klas wens voorgevulde documenten voor de aanvraag van een studietoelage te ontvangen: JA / NEE". Aleyna brengt haar strookje binnen. Tot je verbazing is 'NEE' omcirkelt... Aleyna is één van de vier kinderen uit een gezin waar vader en moeder werkloos zijn. Het lijkt je vanzelfsprekend dat zij een studietoelage aanvragen. Je vraagt Aleyna of er niet een foutje is geslopen in het strookje... Tot je verbazing antwoordt ze: "Maar meester, wij zijn wel niet arm hé!". Hoe reageer je?

Bril: Je had onlangs het vermoeden dat Yassin niet langer voldoende goed zag met zijn bril. Je gaf hem een nieuw plekje vooraan in de klas. In zijn agenda schreef je: “Ik denk dat Yassin niet meer zo goed ziet. Merken jullie thuis ook problemen? Kunnen jullie een afspraak maken met de oogarts?”. Twee maanden gaan voorbij, zonder nieuwe bril voor Yassin. Met de klas gaan jullie nu naar het CLB. De schoolarts geeft Yassin een brief mee met dezelfde opmerking. Yassin komt naar je toe met de brief en zegt: “Ik wil die brief thuis niet afgeven. Papa was al zo boos toen je in mijn agenda schreef dat ik niet goed zag. Ik heb deze bril nog maar een jaar en mijn zus heeft ook een nieuwe bril nodig.” Hoe reageer je?